

ZAŠTO BOŽJI ZAKON?

BOŽJI ZAKON I PRIRODNI ZAKONI

Mi opažamo da se cijeli univerzum pokorava određenim zakonima. Ovi zakoni su precizni i mnogi od njih su matematički po svojoj prirodi. Prirodni zakoni su hijerarhijski: sekundarni zakoni prirode se zasnivaju na primarnim zakonima prirode koji upravo omogućavaju održivost poretka u univerzumu. Svi ovi zakoni bez sumnje ukazuju na Stvoritelja. Sve u univerzumu, svaka biljka i životinja, svaka čestica materije ili svjetlosni talas vezani su zakonima kojima se potčinjavaju. Božja logika je ugrađena u univerzum. Takvi zakoni postoje da bi univerzum bio funkcionalan i održiv.

Pošto je Bog stvorio univerzum radi života u njemu, duhovna kategorija ima primat nad materijalnom. To znači da vrhovni Zakon u univerzumu, ili ako hoćemo sistemu univerzuma, mora biti izraz Božje volje i Božjeg karaktera. Takav Zakon mora postojati zbog održivosti života stvorenih bića po Božjem obličju, kao što su nužni prirodni zakoni za održivost univerzuma sa svim njegovim komponentama i funkcijama. Zakon je takođe neophodan da obezbijedi mehanizme zaštite sistema kroz kvalitativnu uslovnost života za stvorena moralna bića u slučaju nečijeg iracionalnog pokretanja alternative u pobuni.

U idealnim uslovima koji podrazumijevaju sklad u odnosima Tvorac – stvorena bića – priroda, cijeli ovaj paket zakona je neprimjetan u smislu da nikome ne predstavlja opterećenje, već nasuprot tome radost u uzajamnoj ljubavi i nesebičnosti službe na dobrobit drugih. Takav sistem takođe omogućava razvoj kreativnosti i potencijale stalnog užitka u vječnom životu, ali čija „vječnost“ je limitirana poslušnošću kroz **moralno obavezivanje** (što je osnovna svrha Zakona) u ljubavi i neodvajanju od Izvora i Održavaoca života. U duhovnoj sferi, održivost Božjeg poretka garantuje nesebična ljubav u službi drugima, koja svoju kulminaciju ima u Hristu, a materijalnoj sferi Božja superiorna logika koja je ugrađena u univerzum ili sistem univerzuma i šta

god postoji.

Samo u uslovima pobune koju mogu inicirati moralna bića sa slobodnom voljom bez koje ljubav nije moguća, duhovni vječni Zakon se „aktivira“ protiv grešnika, koji se okreće sebičnosti, čija svrhovitost postaje izopačena i čija volja više nije izraz Božje volje i karaktera. Zakon grešniku pokazuje da je bezakonik i osuđuje ga.

Dokaz zaokruženosti sistema i međusobne zavisnosti svega stvorenog, živog i neživog svijeta, pod sveobuhvatnim Zakonom života i održivosti, upravo je situacija nastala posle Pada u grijeh, a koju opisuje Biblija. Prirodni zakoni i mehanizmi su dobili svoju disfunkciju i okrenuli se protiv čovjeka, u smislu otežanih uslova za život, izloženosti svakovrsnim opasnostima, te gubitku kakvoće i vrijednosti stvari prije Pada. Sve navedeno ima svoju progresiju, uporedo sa razvojem i širenjem posledica grijeha. Zbog pobune Božjeg upravitelja – čovjeka – razdvojenost između Tvorca i pobunjenika takođe znači Njegovo odstupanje sa „kontaminirane teritorije“. Neposredno prisustvo Božje postaje posredno i limitirano. Samo zahvaljujući Planu spašenja moguć je obrnuti proces, ali ne bez posledica.

Zaključujemo, dakle, da je Božji Zakon oduvijek postojao, prvo kao izraz Njegove volje i karaktera, a zatim kao kompleksni skup različitih zakona čija uloga je uređivanje i održavanje poretka u univerzumu. Duhovni Božji Zakon, zakon najvišeg reda, možemo takođe nazvati originalni Zakon.

ZAKON U BIBLIJI

Sa teološkog stanovišta, pod zakonom se podrazumijeva Tora ili Petoknjžje, za koje se *tradicionalno* misli da sadrži 613 zapovijesti. Međutim, biblijsko gledište o Zakonu je znatno šire.

U Bibliji nalazimo različite vrste zakona: obredne, građanske, zdravstvene, društvene, te Božja velika načela duhovnosti i moralnosti koja se nalaze u središtu koncepta. Najpoznatiji pismeno izraženi dio Božjeg Zakona je Dekalog, koji grešniku pokazuje kakav treba da bude njegov odnos prema Bogu, odakle dalje proističu međuljudski odnosi i obaveze. Dekalog je postavljen kao osnov Božjeg Saveza sa

Njegovim narodom na Sinaju. S druge strane, Zakon, kao široki pojam, uključujući i Dekalog, usko je povezan sa jevanđeljem i milošću.

RIJEČI ZA ZAKON

Najuobičajenija riječ u Starom savezu za zakon je hebrejska riječ *tôrāh*, u značenju „smjernica“, „uputstvo“ ili „zakon“ i ona se odnosi na sve upute koje je Bog dao svojem narodu (vidi: Postanje 26:5; Izlazak 16:4; Izlazak 1:10; 8:20). U Psalmu 119 nalazimo više riječi kojima je opisan Božji zakon („propisi“, „odredbe“, „pravila“, „uputstva“, „pouke“) i sve potpadaju pod jedan koncept: *tôrāh*, ukupnost otkrivene Božje volje. U pojam *tôrāh* uključeni su moralni, obredni i građanski zakoni Izraela.

Novi savez koristi grčku riječ *nomos* za *tôrāh* koja je takođe širok pojam.

VRSTE ZAKONA

Opsežni pravni materijal u Bibliji obuhvata sve strane života – zdravlje, prehranu, polnost, rad, društvo, obrede, vlast i životnu sredinu. Neki od ovih zakona su univerzalni u primjeni, dok su drugi bili primjenjivi samo u određeno vrijeme i na određenim mjestima. Međutim, svi su oni *tôrāh*: božanske upute za Božji narod.

Koji zakoni nijesu univerzalni? Izraelu su dati neuniverzalni zakoni da ih se drže građani i tuđinci koji žive s njima. Ovi obredni i građanski zakoni nijesu se odnosili na one koji nijesu pripadali Božjem narodu.

i) *Obredni zakoni* bili su propisi kojima se Bog poslužio da pomoću simbola i obredne prakse podučava o Planu spasenja. Stari savez jasno pokazuje da su ovi zakoni stupili na snagu odmah nakon pada u grijeh, kako se to vidi iz izvještaja o Adamu i Evi, te Abelu i Kajinu (Postanje 3:21; 4:3-7). Nakon izlaska iz Egipta, obredni propisi su sistematizovani i zapisani u Levitskom zakoniku u kojem je opisan čitav obredni sistem izraelskog Svetilišta i kasnije hrama u Jerusalemu.

Uspostavljeni obredni sistem, zajedno sa praznicima, ukazivali su

na Hristovu misiju. Hrist je bio njegov temelj, njegova vijest i njegovo očekivanje, a bio je i izraz vjere u Hrista. Dakle, taj sistem je bio sjena ili simbol stvarne žrtve za grijeh (Kološanima 2:13-17). On nije mogao stvarno očistiti grešnike od grijeha. Bio je samo obećanje da će spasenje doći prinosom žrtve Božjeg Jagnjeta i izraz vjere u to obećanje (Jevrejima 10:1-10).

ii) *Građanske zakone* Bog je dao izraelskom narodu preko Mojsija da upravljaju životom društvene zajednice. Ovi zakoni većinom su bili proširena primjena univerzalnih načela sadržanih na drugoj ploči Dekaloga, koja su uređivala odnose među ljudima. Temeljno načelo građanskih zakona bilo je pravda u javnoj službi vladara i sudija, kao i pravednost u svim poslovima naroda Saveza (Izlazak 23:1-9; Ponovljeni zakon 16:18-20; Levitska 19:9-18). Možemo zaključiti da je svakako dobro poštovati sve što je vezano za primjenu univerzalnih načela pravednosti i poštenja u svim građanskim i ekonomskim poslovima, ali neke krivično-pravne i izvršne odredbe bile su primjenjive samo u teokratskom uređenju.

Univerzalni zakoni. - Božje zanimanje za ljude ogleda se u zakonima koje je dao za sve ljude i koji se mogu primijeniti na sve ljude, a vrijede za sva vremena i u svim prilikama. Primjeri ovih univerzalnih zakona jesu prirodni i zdravstveni zakoni, zakoni o hrani, seksualni zakoni i naravno moralni Zakon koji definiše odnos prema Bogu i međuljudske odnose i sve to sažima.

Božji Zakon nije bio samo otkrivenje Božje volje i milosti, već i otkrivenje Njegove svetosti. Bog je svoj narod mogao nazvati svetim zato što je sam bio svet (Levitska 19:2). Zakon prikazuje Božji karakter, Njegovu pravednost i savršenstvo, Njegovu dobrotu i istinu (Psalam 19:8, 9; 119:142, 172). Pavle ga je nazvao „duhovnim“ (Rim. 7:14) i potvrdio: „Tako, dakle, Zakon je svet, i propis je svet i pravedan i dobar.“ (Rim. 7:12) Svako kršenje Zakona znači odvajanje od Boga (Isaija 59:2), od Izraela (Izlazak 12:15, 19; Lev. 7:20, 21, 25, 27) i od samog života (Izl. 28:43; Pnz. 18:20). Kršenje zakona znači pobunu, otpad i smrt.

Način života koji je Bog prikazao svojim sinovima i kćerima, u

stara vremena isti je kao i danas: istinski život u Duhu. Čitanje cijelog sadržaja Božje objave – Staroga i Novoga saveza podjednako – daje jasniju sliku o tome na koji način Bog želi da živi Njegov narod: život koji opisuju riječi kao što su pravednost, pravda, posvećenje, poslušnost, svetost i vjera, život koji slijedi dva najveća nauka: ljubav prema Bogu i međusobnu ljubav. Njegov narod treba u svojem životu odražavati karakter sličan Božjem.

POZNAVANJE BOGA I ZAKON

Poznavanje Boga nije ni teorija ni nagađanje. Ne radi se o ontološkom poznavanju Boga – poznavanju Njegova bića, već spoznaji odnosa – poznavanju Njegovog karaktera. Ova snažna spoznaja određuje način života i moralno ponašanje onoga ko voli Boga – on „živi tako kako je on živio“.

Ljubav je temeljno načelo moralnog Zakona. Primarni nauk o jedinome Bogu je nauk ljubavi. „Voli Gospoda, svog Boga, svim svojim srcem i svom svojom dušom i svom svojom snagom!“ (Marko 12:30) Drugi nauk je sličan prvom: „Voli bližnjega svoga kao samoga sebe!“ Temeljno načelo Zakona nije u čovjeku, već izvan njega. To je jedinstvena priroda Boga ljubavi koji istu vrstu ljubavi prenosi na svoja stvorenja. To je ona prava ljubav koja ljubi Boga iznad svega, a bližnjega kao sebe samog.

Cilj moralnog Zakona jeste moralno obavezivanje ali ne i rješavanje problema grijeha. Ovo zato što odvajanje čovjeka od Boga onemogućava grešniku da tvori Zakon ljubavi, jer je lišen Božje slave. To može učiniti samo Hristova žrtva pomirenja koju, da bi bila djelotvorna na individualnom nivou, svaki čovjek mora prihvatiti vjerom. Primarna namjena Zakona je definicija Božjeg poretka života. Zakon čuva odnos između Boga i stvorenih moralnih bića. U uslovima kontaminacije grijehom, Zakon dobija i dodatnu ulogu osvjedočenja u grijeh, kao i proširenja u tipološkom i krivično-pravnom sistemu. Ostvarujući drugi cilj, Zakon daje smjer u hrišćanskom životu i pokazuje način na koji Bog želi da Njegov narod živi u zahvalnosti, vjeri i poslušnosti.

DAVANJE DEFINICIJA

U Starome savezu Zakon je određivao zdravlje svakog pojedinca i cijelog naroda. Dekalog, kao sažetak Tore, određivao je kakvoću posvećenog života pred Bogom. Subotnji počinak, zauzvrat, znak je ispravne svijesti o posvećenju.

Ovo je načelo preneseno i u Novi savez. Kao božansko samootkrivenje, Zakon ljubavi određuje Božji karakter. U središtu tog otkrivenja je Hristov krst. Na prvom mjestu je Božja volja. Njegov Zakon ne može se mijenjati zato što je Njegova volja savršena. Ali originalni Zakon Neba je taj koji nije podložan promjeni, jer su sam Bog i Njegov Sin oživotvorenje te Ljubavi.

Hristova žrtva najbolje potvrđuje vječnost Zakona kao izraza Božje volje i karaktera.

S obzirom na svojstvo da definiše grijeh, Zakon može i osvjedočiti o grijehu.

Glavna svrha Zakona je potvrđivanje da Bog, apsolutni vladar univerzuma, ima pravo na svakoga i vlast koja Mu pripada kao Stvoritelju i Iskupitelju. Zakon definiše i štiti odnos Boga i čovjeka.

Istina je da ljudski rod zbog grijeha i odvojenosti od Boga više ne može živjeti životom koji odražava Božji karakter. U tom smislu Zakon, sam po sebi, je nemoćan da nam pomogne, ali Bog kroz Hrista osigurava duhovnu obnovu odozgo (duhovno začecje ili novorođenje) za opravdanje i posvećenje.

Međutim, i kad primimo spasenje vjerom i „uživamo u Božjem Zakonu po unutrašnjem čovjeku“ (Rimljanima 7:22), mi smo još uvijek podložni grijehovom zakonu u svojim udima (Rimljanima 7:23-25), te tako **JOŠ UVIJEK U POTREBI za UPUTIMA i SVJEDOČANSTVIMA kao POKAZATELJIMA ispravnosti našeg puta do konačnog oslobođenja i faktičkog primanja spasenja** (vidi: Otkrivenje 12:17; 22:14).

DAVANJE USMJERENJA

Božji zakon pruža upute za život Njegove djece. Način života koji je Bog namijenio ljudskim bićima, zasnovan je na Njegovim namjerama i načelima. Nečije želje ili ideje, ili određeni skup običaja i načina

življenja što ga određuje neko društvo, ne mogu biti temelj na kojem će ljudi graditi svoj život. Bog je iznio svoja načela i apsolutna mjerila za život i objavio ih u Bibliji. Ovim uputama i podukama Bog je naumio ukazati na život (Rim. 7:10) koji će biti svet, pravedan i dobar (Rim. 7:12), ali pod grijehom ta ista načela osuđuju grešnika na smrt (Rim. 7:7-25).

MORALNI ZAKON I POSLJEDNJI SUD

Sveto pismo uči o stvarnosti posljednjeg suda (Mat. 12:36, 37; Rim. 14:10-12; 2. Kor. 5:10). Dok se spasenje dobiva vjerom u Hristovu posredničku žrtvu, sud je zasnovan na Zakonu: „Govorite i postupajte kao oni koji očekuju da će im biti suđeno po zakonu slobode!“ (Jak. 2:12) Zakon sudi u dvije faze. Onoga koji čini zlo, danas osuđuje za prestup; u budućnosti će ga osuditi kao grešnika. S druge strane, to će biti trenutak izbavljenja i opravdanja onih koji ostaju u Bogu (1. Jovanova 4:17). Čovjek može izgubiti slobodu kršenjem Zakona ili uvjerenjem da djela Zakona daju pravednost; tako se ne možemo opravdati (Gal. 2:16). Međutim, **ropstvo ne dolazi od Zakona; ono je posljedica pokoravanja grijehu** (Isa. 59:2; Rim. 6:16-19). Jakov prikazuje Božji Zakon kao „carski Zakon“ i „zakon slobode“, mjerilo Božjeg poslednjeg suda (Jak. 2:8-12).

DESET RIJEČI NA SINAJU: ZA KOGA SU DATE?

Dekalog je dat kao univerzalni Zakon. On izražava moralne vrijednosti koje Bog očekuje od svake osobe na svijetu i koje svaka osoba na svijetu potvrditi kroz savjest. Međutim, izborom Izraela kao svojeg posebnog naroda i uspostavljanjem Saveza s njime, On je ponovio Zakon kao vodič njihova života, ali sada u pismenom obliku. Izrael je trebao poslužiti kao primjer svim ostalim narodima koji su posle Pada izgubili pravu spoznaju o Bogu i koncepciju života uopšte.

Dekalog (Izlazak 20:2-17; Pnz. 5:6-21) je podijeljen na dva glavna dijela: odnose sa Bogom (prva četiri uputa) i sa bližnjima (drukih šest uputa).

JEDINSTVENOST DEKALOGA

Jedinstvenost Dekaloga, moralnog sinajskog Zakona, nije u posebnosti njihova sadržaja, već u činjenici da je Dekalog ili „Deset riječi“ (Izlazak 34:28) sam Bog napisao na kamene ploče i dao Mojsiju.

Zbog jedinstvenih okolnosti u kojima je nastao, Dekalog je imao u Tori položaj iznad svih drugih izraelskih zakona. Bog ga je dao u najspektakularnijoj božanskoj samoobjavi u cijeloj izraelskoj historiji. U Dekalogu Bog je proglasio temelj svojeg Saveza s Izraelom. Dekalog je bio jedini dio Tore objavljen uz munje i gromove s vrha gore (Izlazak 20:18-20), da bi ga Bog poslije svojim prstom napisao na dvije kamene ploče (Izlazak 31:18; 34:28; Pnz 4:13; 10:4). Imao je posebno ime i bio stavljen u Kovčeg saveza (Izlazak 40:20; Pnz. 10:2-5).

DA LI JE DEKALOG VJEČAN ILI JE TAKOĐE DODAT ZBOG GRIJEHA (GALATIMA 3:19)?

Zbog jasnoće i određenosti u uslovima vladavine grijeha, Dekalog je objavljen u određenom obliku. Takva preciznost je bila potrebna zbog čovjekove sklonosti da krivo tumačeći jasne Božje upute izbjegava svoje obaveze i odgovornosti. Kad se radi o Božjoj volji u moralnom pogledu, ne smije biti pogrešnog razumijevanja jer On jedini određuje što je pravo. Po svom sadržaju i formulaciji, Dekalog očito postavlja vječna Božja načela ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjem – dva najveća nauka – u formi brane od grijeha, odakle zaključujemo da u tom obliku zaista jeste dodat zbog grijeha.

VAŽNOST ZAKONA

Važnost Božjeg Zakona ogleda se u božanskom autoritetu od kojeg potiče. Zakon naglašava ljubav prema Bogu i prema bližnjemu (Pnz. 6:5; 30:15,16). To je ljubav koja obuhvata čitavu ličnost i cjelokupno životno iskustvo.

Zakon traži ličnu odanost, ne nekoj pravnoj instituciji, već samome Bogu. To je najsadržajnije zajednica u kojoj ljudska bića mogu uopšte živjeti. Ona se oslanja na Gospodnju blagodati i ljudskom biću donosi život, radost, oduševljenje, pravdu, pravednost i spasenje (Ps.

119:142,156, 162, 174; Izl. 51:4-8).

Zakon je dat cijelom čovječanstvu, a posebno Izraelu u posebnom okviru Saveza. Taj Savez je uređivao uzajamne obaveze. Narod se obavezao da će slušati Gospodnji glas, čuvati Savez, biti poslušan Gospodnjim uputima. Istovremeno se Gospod obavezao da će narod smatrati svojom posebnom svojinom između svih naroda na svijetu. To ih čini: (1) carskim sveštenstvom pripremljenim da ostvare Božju službu ili misiju usred ljudskog roda i budu na blagoslov čovječanstvu; i (2) svetim narodom, posvećenim zajednicom s Bogom i potpuno posvećenim poslušnošću Njemu (Izl. 19:5, 6).

Osim Zakona namijenjenog cjelokupnom čovječanstvu, Bog je Izraelu dao i druge zakone s ciljem da uređuju njihovu posebnu zajednicu s Bogom. U njih ubrajamo građanske i zdravstvene zakone. Obredni zakon ili žrtveni sistem bio je posebno određen kao duhovni blagoslov za Izrael.

OBREDNI ZAKON

Obredni sistem stupio je na snagu odmah nakon što su Adam i Eva pali u grijeh (Postanje 3:21) i trajao je u doba patrijarha, kad se Melhisedek javlja kao „sveštenik Boga Svevišnjega“ (Postanje 14:18). Svrha mu je bila da svakom vjerniku ukaže na dolazak Mesije i Spasitelja, pravu žrtvu za njegov grijeh. Prije Mojsija nije nam poznat nijedan pisani zakon o žrtvama. Na Sinaju je praksa žrtava i prinosa proširena, protumačena i sistematizovana u pisanoj formi.

Obredni zakon, dat zbog prestupa Zakona života i odvajanja od Boga, sastojao se od žrtava i prinosa – simbola ili tipova – koji su ukazivali na buduće otkupljenje. Bio je iskustveno pomagalo za razumijevanje i prihvatanje Hristova spasenja, u simbolima i tipovima, prije nego što se ostvari žrtva za to spasenje.

On je bio uspostavljen da ukaže na Njegovu savršenu žrtvu na krstu (Jev. 10:1). Njegova poruka je bila Hrist. Njegovo je očekivanje bilo Hrist. I njegovo izražavanje vjere bilo je vjera u Hrista. Međutim, obredni sistem je bio nesavršen. Bio je tip, simbol, sjenka buduće stvarnosti. Nije mogao stvarno očistiti grešnike od grijeha. Mogao je

samo obećati da će spasenje doći prinošenjem i žrtvom Božjeg Jagnjeta, te daljim posredovanjem Hristovom do konačne realizacije Plana spasenja.

Zakon o žrtvama i obredima bio je božanski uveden sistem bogoslužnja. Njegov cilj je bio iskazivanje poslušnosti Bogu i prihvatanje Njegovih odredbi za grijeh putem obreda, dok ne dođe stvarnost simbolizovana u obredima i žrtvama.

Božja namjera je bila iznositi Plan spasenja po Isusu Hristu i vjericima omogućiti da svoju vjeru u Njega i Njegovu buduću žrtvu izraze ispunjavanjem propisa obrednog zakona. On će vrijediti samo dok na krstu Golgote ne bude prinesena prava žrtva (Danilo 9:27; Jevr. 9:10; Efes. 2:15). **Biblija samo na ovim mjestima govori o ukidanju određenog zakona, i to se odnosi na obredni sistem.**

Obredno bogoslužjenje moglo se vršiti isključivo na način koji je Bog dao u Zakonu, na mjestu koje je On izabrao i od strane sveštenika koje je On posvetio za službu. Dvije grupe godišnjih praznika takođe su usko bile vezane za zemaljsko svetište i tipski prikaz Plana spasenja.

Pod Novim Savezom obredna i sveštencička služba su ukinute, iz razloga što je Hrist posle vaskrsenja preuzeo stvarnu antitipsku sveštencičku službu u nebeskoj Svetinji (vidi Jevrejima poslanicu). Takvu službu Isus je mogao preuzeti isključivo nakon prinošenja sebe na Žrtvu na krstu Golgote, baš kao što je to obredni zakon propisivao, nikako prije (ovo je važan argument zbog onih koji zagovaraju učenje o obnovi hramske službe i prinošenja žrtava).

Možemo zaključiti da bilo kakva sveštencička i obredna služba pod Novim Savezom može biti samo falsifikat i grubo pomračivanje stvarne Hristove pomiriteljske službe u nebeskoj Svetinji, što je u proćanstvima i najavljeno kao „gnusoba pustošna“ (Dan. 12:11). Isto tako, mi ne možemo selektivno birati šta iz zakona o žrtvama i prinosima važi a šta ne pod Novim Savezom, kao što je to uradila adventistička crkva sa ustanovom desetka.

ZAKON I ISUS

Isus se bavio Zakonom i objasnio njegovu funkciju. Najdirektnije Hristovo učenje o Božjem zakonu nalazimo u Propovijedi na gori (Matej 5:17-48), gdje je On istaknuo dubine Zakona koje istovremeno otkrivaju dubine grijeha u grešnim motivima.

Isus je izjavio: „Nemojte da mislite da sam došao da ukinem Zakon ili Proroke. Nisam došao da ih ukinem, nego da ih ispunim. Istinu vam kažem: dok nebo i zemlja ne nestanu, neće nestati nijedno slovece ni crtica iz Zakona dok se sve ne ispuni.“ (Matej 5:17,18)

Isusove riječi o ispunjenju Zakona imaju trostruki smisao:

- 1) Isus je pokazao da je život po Zakonu moguć u Božjoj sili;
- 2) Isus je ispunio Zakon kao opšti Čovjek, Otac čovječanstva, drugi Adam, i tako nas iskupio od prokletstva Zakona;
- 3) Isus je ispunio obredni zakon i tipsku službu, ukinuo ga i uveo stvarnu Službu pomirenja. Ovdje je vrlo važno zapaziti da se u tom smislu **Zakon još uvijek ispunjava**, sve do konačne realizacije Plana spasenja.

Ovdje možemo postaviti pitanje, šta će se dogoditi kad se sav Zakon objavljen u Svetom Pismu ispuni. Odgovor je sam po sebi jasan: obnoviće se Božji prvobitni poredak i namjera, koji podrazumijevaju iste božanske atribute i ista načela, jer se Bog ne mijenja. Zakon se ispunjava u smislu realizacije Božje volje i namjere kroz Plan spasenja, što nikako ne znači da se ukida prije ili nakon toga, jer je Zakon temelj koji drži i definiše Božji poredak.

S Božjim autoritetom Isus je učio da je poslušnost istovjetna potrebi da čovjek slijedi Hrista. To dvoje je tako povezano da jedno bez drugoga postaje samo gluma hrišćanskog življenja. Legalistička poslušnost odvaja čovjeka od Hrista; prava duhovna poslušnost način je života hrišćanina koji je u Hristu (Rim. 8. glava).

Isus je upućivao na smjernice Zakona iz cijelog srca. „Ne griješi više“, bila je Njegova poruka kad god bi oprostio grešniku.

PAVLOVO UČENJE O ZAKONU

Pavle se služi riječju „zakon“ na različite načine. Može se odnositi na Mojsijev zakon (Gal. 4:21), na cijeli Stari savez (1. Kor. 14:21), na Dekalog (Rim. 2:17-23; 7:7; 13:8-10) ili na neki poseban zakon, kao onaj koji vezuje muža i ženu (Rim. 7:2). On uzima riječ „zakon“ (nomos) i u slikovitom smislu, kao kad govori o „zakonu grijeha i smrti“ (vidi Rim. 8:2).

Pavle nikad o „zakonu“ ne govori u množini; Zakon je uvijek jedan, otkrivenje Božje volje. To ga vodi do jasnog zaključka da se Zakon ne može ukinuti. „Da li mi onda ukidamo Zakon kroz vjeru? Ni-pošto! Naprotiv, mi podupiremo Zakon.“ (Rim. 3:31) Vjernik je „po zakonu vjere“ poslušan Zakonu (Rim. 9:30-32).

Premda je Zakon prikazan dobrim i pravednim (Rim 7:12), on ne opravdava niti spašava. Ako se opravdavamo vjerom, ne možemo Zakonom. Opravdanje – obnova grešnikovog raskinutog odnosa sa Bogom – vodi čovjeka iz nezavisne, buntovne i grešne odvojenosti u smirenu prisnu zajednicu s Bogom. Ona se postiže samo u Isusu Hristu, jedinom sredstvu opravdanja. Čovjek Ga prima samo vjerom (Rim. 5:1-10).

Ko god se pokušava opravdati djelima, živi „pod Zakonom“, a ne „pod milošću“ (Rim. 6:14). Da bi bio pravedan, čovjek bi morao biti savršeno poslušan Zakonu. No grešnik je pred Zakonom nesavršen i ne može se opravdati djelima. Da bi to izbjegao, grešnik mora vjerom prihvatiti Isusa Hrista. To što Pavle odbacuje Zakon kao sredstvo opravdanja, ne znači da odbacuje poslušnost uputima Zakona od strane opravdanog grešnika, koji je sada pomiren s Bogom i hodi po Duhu. To je velika razlika od teze „isključivo pod blagodaću“ bez potrebe za Zakonom.

U Rimljanima 7:5-12 Pavle raspravlja o učinku Zakona. **Zakon nikoga ne čini grešnikom; to čini grijeh.** Zakon donosi spoznaju o grijehu i uzrokuje da grešnik postane svjestan da živi u grijehu. S jedne strane, grešnik stalno umanjuje značenje i posledice grijeha, dok Zakon, s druge strane, čini da grešnik vidi njegovu stvarnu veličinu.

U Galatima 3:19-29 Pavle ponovno raspravlja o svrsi Zakona i ističe da njegov cilj nije bio stvoriti pravednost ili život, jer život je mogao doći samo preko obećanja, vjerom u Hrista.

Jevrejski sistem trebao je biti „čuvar“ ili „nadzornik“, pedagog.

Glavna tema Poslanice Galatima je sloboda u Hristu. Sloboda hrišćanskog načina života u suprotnosti je s tradicionalnim jevrejskim načinom života – robovanja Zakonu (Gal. 3:13; 4:3, 5, 9), kao i paganskom načinu života i robovanju ljudskim požudama (Gal. 1:4; 5:13, 24). Gledano iz perspektive Božje volje (Gal. 1:3-5), sloboda znači oslobođenje, izbavljenje od zle sile koja vlada u „sadašnjem dobu“. To izbavljenje je pravi cilj Hristove misije. Gledano iz perspektive poslušnosti istini, sloboda znači istinsku slobodu (Gal. 5:1-13; uporedi sa Rim. 8:21; 1. Kor. 10:29; 2. Kor. 3:17).

Hrišćanska sloboda nije razuzdanost. Naprotiv, ona je postojana, to je istinski predan i pravedan način života. Razlog tome je što hrišćanin ne donosi moralne odluke kao rob požuda ili pravila, već kao slobodna osoba u Hristu. Budući da je hrišćaninova volja sjedinjena s Hristovom (Gal. 2:20) i osnažena Duhom, hrišćanin može odlučivati i djelovati u skladu s plodom Duha (Gal. 5:22, 23). Svi spoljašnji postupci hrišćana rezultat su novog odnosa s Hristom u slobodi.

Međutim, toj slobodi još uvijek prijete jedna opasnost: tijelo. Kad je Izraelcima dao svoj Zakon, Bog je želio da se ujedine s Njim pod Njegovom voljom. No u Zakonu je postojala opasnost od legalizma koji bi Zakon, a ne Boga, učinio odlučujućom moralnom snagom u životu. Kad je Hrist došao osloboditi sva ljudska bića, pojavila se opasnost od razuzdanosti, korišćenja slobode kao prilike za tijelo.

U Galatima 3:13 i 4:5 nalazimo slobodu iz perspektive Hristova djela koja ukazuje na otkupljenje. Tu se sloboda definiše mnogo preciznije i obuhvata stanje iz kojega je hrišćanin oslobođen, prokletstvo Zakona, i novo stanje postignuto takvom slobodom, odnosno usvojenjem u Božju porodicu.

Biti slobodan od Zakona znači biti otkupljen od njegovog „prokletstva“ (Gal. 3:13). Pavle kaže da su oni koji pripadaju djelima Zakona „pod prokletstvom“. Ovaj izraz Pavle koristi samo ovdje; njime želi reći

da je otkupljenje sloboda od robovanja „prirodnim silama svijeta“ (Gal. 4:19, 21-25; 5:1; uporedi sa 2:4,5). S druge strane, Jevreji su bili pod „prokletstvom“ Zakona. Ovo prokletstvo nije moglo biti ni Zakon ni neposlušnost Zakonu, jer je sam Hrist postao „za nas prokletstvom“ (Gal. 3:13), to jest On je na sebe uzeo božansku osudu za grijeh da bi vjernik mogao primiti Avramov blagoslov i obećanje Duha.

Pavle navodi četiri starosavezna teksta da pokaže u čemu je prokletstvo Zakona (Pnz. 27:26; Avakum 2:4; Lev. 18:5; Pnz. 21:23). **On ne govori o radikalnom razdvajanju vjere i Zakona, već o radikalnom razdvajanju prokletstva i opravdanja.** Prokletstvo je posljedica za onoga „ko ne izvršava riječi ovog zakona i ne postupa po njima“ (Pnz. 27:26). Za zločinca se prokletstvo sastojalo u tome što ga je čekala smrt vješanjem o stablo (Pnz. 21:22,23). **Prokletstvo nije bilo Zakon ni sama neposlušnost, već posljedica neposlušnosti, smrt.** Svrha Zakona bila je da zaštiti život; onaj koji ga vrši, živjeće (Lev. 18:1-5). No ljudski rod je bio neposlušan Zakonu i neposlušnost je donijela smrt. U takvim uslovima postojao je samo jedan način da se dobije život: vjera (Havakuk 2:4). Međutim, čovječanstvo nije moglo živjeti po vjeri jer se nalazilo pod prokletstvom Zakona. Ono je prvo moralo biti oslobođeno tako što će Hrist postati prokletstvo za nas, prvo kroz Obećanje a zatim u stvarnosti. Hrist nije bio zločinac, ali se s Njim postupalo kao sa zločincem da bi se s nama moglo postupati kao da nismo bili zločinci. Svojom smrću Hrist nije ukinuo Zakon ili poslušnost Zakonu. Hrist je oslobodio one koji su bili pod prokletstvom Zakona, uzimajući na sebe njegovo prokletstvo. Preuzeo je grijehe prokletih i posrednički umro umjesto njih.

Onaj ko je oslobođen prokletstva Zakona, više nije rob, već Božji sin. Posljedica slobode je novi odnos posinjenja koje je sam Bog izvršio; u tom odnosu dijete Zakonodavca uživa u poslušnosti Božjoj volji izraženoj u Božjim uputima. Time vjernici dobivaju sve što pripada Bogu; oni postaju Božji „naslednici“ (Gal. 4:5-7), nijesu više robovi „pod Zakonom“, već gospodari „svega“, i sinovi i kćeri pod Duhom. Oni se s neiskazanom zahvalnošću raduju ovom novom stanju i, zahvaljujući Hristu koji prebiva u njima, vrše ono što je Bogu ugodno

(vidi: Filipljanima 2:13).

U Galatima 5:24 i 6:14 sloboda je definiše riječju „razapeti“. Ovdje nalazimo značenje slobode i Zakona u kontekstu hrišćaninova načina života – života novog stvorenja. Onaj ko pripada Hristu, „razapeo“ je tijelo (Gal. 5:24) i svijet je njemu „razapet“ (Gal. 6:14). Pojam raspeće znači etiku slobode koju čuva volja. Dragovoljna smrt tijelu, uključujući požude i želje, odluka je volje. Ovaj tekst tijesno je povezan s Galatima 2:19,20, gdje je lično duhovno raspeće iskustvo zajedništva s Hristom. U tom kontekstu Zakon je definisan kao život i hod po Duhu. Citirajući Stari savez, Pavle definiše Zakon kao ljubav. Zatim objašnjava da to znači živjeti po Duhu. A živjeti pod Duhu znači biti slobodan od Zakona i od požuda. To znači odbaciti i jevrejske i neznabožачke sisteme samoopravdanja. I legalizam i raskalašnost protive se Bogu. Bog nije dao Zakon kao skup pravila koja treba poštovati, već kao otkrivenje svoje volje. Bog je dao slobodu, ne za raspuštenost, već da omogući djelovanje čovjekove slobodne volje. Pavle ne otklanja Božju volju ili djelovanje ljudske volje. On objašnjava da je jedini način za usklađivanje ovih dviju volja život u Duhu. On vodi volju. Zbog toga Pavle potvrđuje da je razapeti se svijetu i imati svijet razapet sebi, ili hoditi u Duhu, „mjerilo“ hrišćanstva (Gal. 6:16).

Dakle, vršenje Zakona ukazuje na ljudsku inicijativu i djelovanje; ispunjenje Zakona inicijativa je i djelo Duha. Pavle u suštini kaže da ispunjenje Zakona može biti potpuno samo zahvaljujući djelovanju Svetoga Duha. Poslušnost je rod Duha.

ZAKON U OTKRIVENJU

Otkrivenje ne samo što svjedoči o potrebi za Božjim uputstvima za hrišćane krajem prvog stoljeća, već ukazuje i na to da to vrijedi za hrišćansku zajednicu kroz cijelu istoriju do Hristovog drugog dolaska (vidi: Otk. 12:17; 22:11,14).

Kada opisuje ostatak, vjerne hrišćane poslednjeg vremena, Jovan posebno ističe njihova obilježja: oni drže Božje upute u množini i imaju svjedočanstvo Isusa Hrista (vidi Otk. 12:17). Svjedočanstva su

smjernice, ukori, savjeti, opomene... koji se primaju proročkim Duhom, što znači da će to u svim vjekovima biti potrebno hrišćanima. Ako im više ne treba Zakon koji se sastoji od svega navedenog, čemu onda potreba za takvim otkrivenjem i vođstvom?

U Otkrivenju 22. glava navodi se pravednost kao obilježje onih koji će primiti spasenje, kao suprotnost nepravednosti (Otk. 22:11), dok se u 14. retku srećnima ili blagoslovenima nazivaju oni koji drže Božja uputstva.

Sve dok živimo u uslovima grijeha, mi imamo potrebu da vođstvom, uputima i smjericama, o čemu govori cijela Biblija pod oba saveza. Spontani, prirodni život bez bilo kakve opterećenosti Božjim načelima života, biće moguć na Nebu i na obnovljenoj Zemlji. Predukus tog života moguć je sada samo vjerom u Hristu.

ZAKON I SPASENJE

Božji zakon je na mnogo načina povezan sa spasenjem.

i) *Zakon i Savez.* - Savez je zahtijevao poslušnost Bogu, jer je Božji zakon bio izraz Njegove volje i temelj Saveza. Kad je narod zaboravio jedinog Boga čija je volja bila izražena u Zakonu i pristupio Zakonu kao skupu propisa o ponašanju ili kultnih odredaba, Bog je poslao svojeg proroka da kaže da su „prestupili moj savez i prekršili su moj zakon.“ (Osija 8:1) Poslušnost bez poštovanja Boga bila je pobuna. Jedino moguće rješenje za takvo stanje bilo je sklapanje novog Saveza. Bog je rekao: „Evo dolaze dani ... kad ću s domom Izraelovim i s domom Judinim sklopiti novi Savez.“ (Jer. 31:31) I ponovno je Božja volja bila jasno izražena u Savezu i Zakonu: „Svoj zakon staviću u njih i upisaću ga u njihova srca.“ (Jer. 31:33). Savez i Zakon otkrivali su Božju volju narodu Saveza, Božjem narodu. Oni su tvorili duhovno jedinstvo koje je daleko nadilazilo formalnosti kulta ili ispravnog ponašanja. Oni su otkrili jedini način kako On može biti njihov Bog, a oni Njegov narod.

Da bismo razumjeli odnos između izraelskog sistema Zakona i Saveza, moramo shvatiti da riječ „savez“ u Bibliji označava posebnu

spasiteljsku zajednicu između Boga i Izraela. Bog je začetnik Saveza koji počiva na rješavanju problema grijeha, vjeri u obećanje u Spasitelja (Postanje 3:15). Taj savez je trajan i ratifikovan je u Hristu (vidi: Galatima 3:15-18). Savezni odnos uključivao je Božja obećanja i Izraelove obaveze, precizirane kasnije pisanim Zakonom koji je određivao poseban način života unutar Saveza. Građanski zakoni utvrđivali su identitet Božjeg naroda, obredni zakon je narodu pomogao da razumije Plan spasenja, a zdravstveni zakoni su omogućavali zdrav i dug život u saveznoj zajednici.

No Biblija spominje dva Saveza – stari i novi. Premda oba izražavaju Božju volju ljubavi, očite su i određene razlike. Oba se odnose i na spasenje i na Božji zakon.

STARI SAVEZ

Prema Bibliji, još prije stvaranja svijeta i našeg univerzuma, Otac i Sin su se u nebeskom savjetu međusobno zavjetovali da će Sin, ukoliko čovjek alternativno odluči da se odvoji od Boga i padne u grijeh, zauzeti mjesto grešnika, ponijeti njegovu zakonsku krivicu i žrtvovati se, kako bi čovjek mogao dobiti oprostjenje i šansu za povratak prvobitnog statusa (Efescima 1,4-7; 1. Jovanova 2,2; Jovan 3,16). Taj Plan spasenja aktiviran je odmah nakon pada u grijeh (vidi 1. Mojsijeva 3. glava).

Dakle, Bog je našim praroditeljima obećao Spasitelja od grijeha i smrti, a do Njegovog dolaska, uspostavio uslove Saveza kroz vjeru u obećanog Spasitelja, čiji osnov je bio Zakon koji uključuje obredni sistem životinjskih žrtava, prinosa i praznika (5. Mojsijeva 4,12-13). Cilj ovakvog praktikovanja vjere bilo je tipsko (simbolično) prikazivanje budućeg Spasitelja, Plana spasenja i neprekidna potreba za pokajanjem i oprostjenjem radi održavanja živog odnosa sa Bogom u vjeri i poslušnosti.

Taj Savez Boga i čovjeka potvrđivan je krvlju nevinih životinja (2. Mojsijeva 24:3-8), da bi na Sinaju bio sistematizovan kroz pisani Zakon, čiju osnovu je činio Dekalog, zasebno smješten u Kovčegu saveza u Svetinji nad svetinjama.

Manjkavost starog Saveza bila je u odnosu Izraela prema njemu, načinu na koji ga je pokušao držati – u duhu legalizma. Pavle objašnjava: „A Izrael, koji je slijedio Zakon pravednosti, nije uspio da **postigne svrhu tog Zakona**. Zašto? Zato što ga nije tražio vjerom, nego djelima.“ (Rim. 9:30-32) Pravednost po vjeri osnova je Mojsijeve nauke o Zakonu i temelj čitavog Starog saveza (vidi Pnz. 30:11-14), kao i osnova Pavlovog učenja u Novom savezu. Objasnjavajući pravednost po vjeri u Rimljanima 9. i 10. glava, Pavle citira ono što je Mojsije napisao u Ponovljenom zakonu 30:11-14. Obojica, i Pavle i Mojsije, govore o istoj istini: pravednost, spasenje, život i čak poslušnost mogući su samo vjerom.

NOVI SAVEZ

Novi savez počiva na spasonosnom odnosu sa Bogom u Hristu. Poslušnost po vjeri Božja je volja koja preko Duha djeluje na slobodnu čovjekovu volju da odražava načela Božjeg Zakona ljubavi u okviru zajednice vjere. Kao dio novog Saveza Bog je obećao: „Svoj zakon staviću u njih i upisaću ga u njihova srca.“ (Jer. 31:33) Zapazite da ne kaže, ukinuću zakon ili poništiću zakon. Preko proroka Ezekielia Bog je obećao: „Daću vam novo srce i u vas ću nov duh staviti. Izvadiću iz vašeg tijela kameno srce i daću vam mesno srce. Staviću u vas svoj Duh, pa ćete živjeti po mojim propisima i držaćete se mojih zakona i izvršavaćete ih.“ (Ez. 36:26, 27)

Prirodu Saveza određuju dva elementa: vrijeme njegove potvrde žrtvom i prisutnost Duha. Žrtva kojom je potvrđen stari Savez bila je prinesena pod Sinajem. Žrtva kojom je potvrđen novi Savez bila je prinesena na Golgoti. Stari Savez uspostavljen je pod Sinajem i odmah potvrđen krvlju žrtvovane životinje (Izl. 24:5-8; Jevr. 9:18-20). Trajni ili Novi Savez bio je prvi put sklopljen s Adamom i Evom nakon što su sagriješili (Post. 3:15), ponovljen Avramu i potvrđen Hristovom žrtvom na krstu (Jevr. 9:15; Gal. 3:15-18).

Ali i Stari i Novi Savez potvrđuju nepromjenljiva načela ljubavi prema Bogu i međusobnoj ljubavi.

U Jevrejima poslanici 8-10. glava, Pavle precizno objašnjava

manjkavosti Starog saveza i prednosti Novog. On se takođe poziva na Božja obećanja i najavu Novog saveza koja NE ISKLJUČUJU Zakon, već ga upisuju u srce vjernika (Jevr. 8:10). U cijelom kontekstu 8-10. glave, Pavle se bavi ispunjenjem OBREDNOG sistema u Hristu, što je osnov za potvrđivanje Novog saveza, ovog puta jednom zauvijek Hristovom krvlju.

ZAKON I NOVI SAVEZ

Novi savez je opet ZAKONSKI utemeljen na boljim obećanjima (Jevr. 8:6). Obećanje ne ukida Zakon na način da on gubi svaku važnost za hrišćanina. Naprotiv, umjesto da bude napisan na kamenim pločama, Zakon se urezuje u misli i srce Božjeg naroda. To je predukus Neba i života na obnovljenoj Zemlji, koji sada primamo vjerom.

ZAKON I BLAGODAT

Kao što je pokazano u Avramovom slučaju (Post. 15:6; Rim. 4:1-5.22. Gal. 3:6), odnos između Zakona i blagodati isti je u oba Saveza; uvijek je uključena i vjera. Cijelo Sveto pismo potvrđuje da ljudska bića, budući da su sagriješila, prema Zakonu moraju umrijeti. Međutim, Božja opšta blagodat daje nam ovaj propadljivi život kao priliku za pomirenje sa Bogom i mogućnost spasenja vjerom u žrtvu Isusa Hrista, kada primamo spasonosnu blagodat.

Ali blagodat sama ne može riješiti problem grijeha. Krst, to središte djelovanja Božje blagodati, potvrđuje Zakona upravo po poslušnosti i smrti. Hrist nije ukinuo Zakon; On je podnio njegovu osudu i bio poslušan njegovim odredbama. Hrist je umro smrću koju je Zakon zahtijevao od grešnika pod prokletstvom Zakona. Da bi grešnicima omogućio spasenje, Hrist je postao „prokletstvo Zakona“, bio je obješen na stablo (Pnz. 21:22,23). Bio je učinjen „umjesto nas grijehom“ (2. Kor. 5:21), i umro na krstu pod prokletstvom Zakona „za nas“ „da Obećanje, Duha, primimo“ (Gal. 3:13, 14). Na krstu je Hrist podnio kletvu Zakona, a Bog je pokazao „svoju ljubav prema nama“ (Rim. 5:8).

Ono što je Božja i Hristova milost uklonila na krstu nije bio Zakon,

već osuda prokletih pod Zakonom.

Ali Zakon i dalje ostaje kao mjerilo po kojemu će Hrist suditi po djelima (Matej 16:27; Jovan 5:22; Djela 17:31; 1: Petrova 4:5; Otkrivenje 20:12; 22:12). Elementarna logika upućuje da tamo gdje nema zakona ne može biti ni suda.

„Zaista, zaista, kažem vam, ko sluša moju riječ i vjeruje onome koji me je poslao, ima vječni život i **ne dolazi na sud**, nego je prešao iz smrti u život.“ (Jovan 5:24)

Kao što vidimo vjera u poslušnosti nas stavlja pod zaklon blagodati, i zahvaljujući našem Iskupitelju i Zastupniku ne dolazimo na Sud, jer nas On opravdava, ali to i dalje ne znači da Suda nema ili da Zakona po kojem se sudi nema.

IZOPAČENA FUNKCIJA ZAKONA: LEGALIZAM

Legalizam, u negativnom smislu te riječi, ima dva aspekta:

- 1) kada Zakon postane sam sebi svrha;
- 2) kada Zakon postane sredstvo opravdanja.

U prvom slučaju Zakon dobija svoju izopačenu funkciju tako što umjesto da služi svrsi koju je Bog namijenio, da služi čovjeku, čovjek počinje da služi odnosno robuje Zakonu, pokrenut fanatičnim motivima. Ovo se najlakše može razumjeti na primjeru jevrejskog shvatanja Zakona u Isusovo vrijeme. Isus je činio djela milosrđa i iscjeljivao subotom. Prema učenju rabina, to je bilo bogohuljenje i kršenje Zakona. Međutim, ako je to tačno, onda sam Bog krši svoj Zakon time što obezbjeđuje održivost života i univerzuma subotom. „Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi Subote.“ (Marko 2:27) Izopačenost ove vrste legalizma vidi se i u jednoj poslovice koja se može čuti od tradicionalista: „Bolje da propadne selo nego običaji.“

Drugi negativni aspekt legalizma izražen je u zabludi da se čovjek može opravdati pred Bogom onim što nadahnuti spisi nazivaju „djelima Zakona“. Kad bi to bilo moguće, Bog bi jednostavno postavio norme koje treba da ispunimo i ne bismo imali potrebu za Spasiteljem. Tako bi i sam Božji Zakon postao varijabilan i prilagodljiv okolnostima, što bi značilo da Božji poredak nije savršen i da sam Bog nije savršen.

Upravo zato što Zakon jeste savršen i definiše pravedni poredak života, grešniku je neophodan Spasitelj koji će ga ispod jurisdikcije Zakona staviti pod zaklon blagodati.

Oba pomenuta oblika legalizma su pogrešni i u funkciji zloupotrebe Zakona. Sveobuhvatnost Plana spasenja u Bogu i Hristu najbolje je objedinjena u Psalmu 85:10: „Ljubav i istina srešće se, pravednost i mir poljubiće se.“ Mi ne smijemo isključivati nijedan od navedenih elemenata za račun „svoje“ i ničije teologije.

Pavle zaključuje da je nezavisnost i samopravednost legalizma navela njegove protivnike da se hvale pouzdanjem u tijelo, tražeći pravnu nevinost i nastojeći postići svoju pravednost djelima Zakona (Fil. 3:1-11). Oni koji su tako prihvatili legalizam i postali „neprijatelji krsta Hristova“, neće postići spasenje, već „propast“.

Legalizam navodi ljude da misle kako se mogu spasiti poslušnošću Zakonu. Time se odvrćaju od blagodati, od vjere i izvrću jevanđelje (Gal. 1:6,7). Izopačeno jevanđelje više uopšte nije jevanđelje. Grčka riječ za „izvrtanje“ znači „naglavce postaviti stvari“. Upotreba političkog izraza *metastrefō* koji aludira na revolucionarne aktivnosti, ukazuje na to da je Pavle legalizam smatrao pobunom protiv Božje blagodati i samoga Boga. Legalizam pogrešno prikazuje spasenje i odvodi ljude od njega.

SVJEDOČANSTVO PRAVE POSLUŠNOSTI

U Svetome pismu nema protivrječnosti između Zakona i blagodati, kao da su se ljudi u starosavezna vremena spašavali poslušnošću Zakonu (pravednost koja dolazi od Zakona), a u novosavezna blagodaću (pravednost po Hristu). Zapravo je riječ samo o prelazu s obećanja na ispunjenje (Gal. 3:4).

Prema Rimljanima 9:30–10:13, Izrael je bio poslušan Zakonu kao sredstvu samoopravdanja, ali opravdanje nije postigao. Međutim, nije to opšti slučaj. Pavle u Jevrejima poslanici 11. glava navodi širok spisak osoba opravdanih vjerom, počevši od Abela. Citirajući Stari savez, Pavle je rekao da „Avram je vjerovao Gospodu, i to mu je uračunato za pravednost.“ (Rim. 4:3). U jednom autobiografskom psalmu

David kaže: „Srećan je onaj kome je prestup oprošten, kome je grijeh pokriven!“ (Ps. 32:1). U originalu Svetog Pisma, na mnogo mjesta kako u Starom tako i u Novom savezu se u kontekstu žrtve ili pomirljive službe uvijek veže pojam „zaklon milosti“.

Poslušnost sama po sebi nije sredstvo postizanja spasenja. Naprotiv, ona je dokaz djelovanja Božje blagodati vjerom u čovjekovu životu, izraz zahvalnosti za već *primljeno spasenje*. Poslušnost je jedini način na koji možemo manifestovati da je u nama na djelu Božja sila. „Jer mi smo njegovo djelo, stvoreni u Hristu Isusu za dobra djela, koja je Bog unaprijed pripremio da u njima hodimo.“ (Efes. 2:10) Svjedočiti sâm za se ne računa se; pravo svjedočanstvo dolazi od Duha. Mi možemo pokazati poslušnost samo kad Gospodnji Duh djeluje i proizvodi djela poslušnosti adekvatna Zakonu. Ova djela hrišćanin vrši vjerom samo zato što Duh djeluje u obraćenom životu punom milosti.

Prema Efescima 2:4-10 spasenje je, kao dar od Boga, u potpunosti „blagodaću ... po vjeri“. Dobra djela, djela poslušnosti Zakonu, ne pokreću Božju blagodat da opravda ili posveti. Spasenje, uključujući opravdanje i posvećenje, dar je Božje blagodati. Dobra djela samo su posledica rođenja odozgo. Zato je poslušnost kao rezultat blagodati vidljiv dokaz da u životu hrišćanina ista blagodat djeluje vjerom u ljubavi.

ZAKON I KRST

Na Golgoti su se zbila dva važna događaja povezana sa Zakonom. Prvi je bio kraj obrednog sistema, a drugi potvrda moralnog Zakona.

i) *Kraj obrednog sistema*

Žrtveni i praznični sistem sa svim svojim obrednim zakonima imao je jedan glavni cilj: najaviti Hristovu žrtvu i učiti o njezinom značenju. Kad je Isus umro na krstu, simboli su prerasli u stvarnost, tip u antitip, te zato više nijesu bili potrebni. Sva sinoptička jevanđelja bilježe da se nakon Hristove smrti hramski zastor, koji je razdvajao Svetinju od Svetinje nad svetinjama, „razderao na dvoje“ (Mat. 27:51;

Mar. 15:38; Luka 23:45).

Danilo je već pretekao da će Mesija svojom smrću sklopiti „savez s mnogima“ i da će prestati „žrtva i prinos“ (Dan. 8:27). Ista se misao javlja u Novom savezu. Budući da je obredni sistem bio „sjenka budućih dobara“ (Jevr. 10:1), on je bio na snazi samo „do časa uvođenja pravog reda“ (Jevr. 9:10) ili „dok ne dođe Sjeme“ (Gal. 3:19).

Kad je Hrist umro, prestao je obredni sistem sa svojim složenim žrtvama i ceremonijama. Prinesena je prava žrtva za grijeh. Budući da je oprost ponuđen besplatno, krst je „izbrisao pisani dokument koji je svojim odredbama bio protiv nas, koji nam se protivio, uklonivši ga s puta i pribivši ga na krst.“ (Kol. 2:14). Hrišćani se više ne moraju brinuti za obrednu hranu ili piće, obredne blagdane, mladine ili šabate, jer je cijeli obredni sistem bio „sjenka onoga što dolazi“. Stvarnost te sjene, „srž“, bila je Hristova žrtva. To je bila jedina žrtva koja je mogla očistiti savjest i uzeti grijeh (Jev. 9:12-14; 10:4).

Kao što je na krstu Isus ukinuo žrtveni sistem, tako je srušio „pregradu koja ... je rastavljala“ Jevreje i neznabošce. Jevrejski obredni sistem, koji je Bog dao u vaspitno-ilustrativne svrhe da sve ljude dovede Hristovom krstu, postao je „neprijateljstvo“ i udaljio neznabošce otuđivši ih od izraelskoga građanstva. Svojom žrtvom Isus je pomirio Jevreje i neznabošce s Bogom i učinio ih jednim tijelom (Efes. 2:11-18).

KRST – POTVRDA ZAKONA

Krst je najveći dokaz da se načela Božjeg Zakona ne mogu ukinuti ili proglasiti nevažećima. Ako je Bog naumio ukinuti moralni Zakon, to je mogao lako učiniti prije krsta. Reći da nije potrebno ispuniti Zakon prije nego što se ukine, značilo bi da se Bog potrudio poslati svojeg Sina na krst samo zato da grešnike opravda u njihovoj grešnosti. Spasenje bi se postizalo samo pravnom formalnošću, oslobođanjem od suda, a ne i od grijeha.

Ukidanje Zakona umjesto rješavanja problema grijeha produžilo bi opstanak grijeha i značilo bi njegovo prihvatanje kao stvarnosti od strane samoga Boga. Na krstu je Hrist platio zahtjeve Zakona, u stvari

Božje zahtjeve, Zakonodavca. Hrist je došao uništiti grijeh, a ne ukinuti Zakon. Hristova smrt ne oslobađa ljude od Zakona; naprotiv, ona pokazuje da je Zakon vječan kao i Božja pravda. Zbog toga je Isus Hrist rekao da nije došao ukinuti Zakon, već ga ispuniti (Mat. 5:17).

Ispunjenje Zakona na krstu njegova je apsolutna potvrda: potvrda njegove presude, posledica grijeha (Rim. 5:6-21); potvrda njegove pravde, plaćene cijene grijeha u potpunosti (Rim. 6:23); ne i kazne za grijeh koje je druga smrt i koja pripada uzročniku grijeha i onima koji odbiju Dar spasenja; potvrda njegove svrhe, potpunog postizanja poslušnosti Bogu (Fil. 2:5-16) sa savršenom Božjom ljubavi prema cijelom čovječanstvu (Rim. 8:31-39); i potvrda kompletne Riječi Božje, zahtjeva Zakona utvrđenog vjerom na krstu (Rim. 3:19-31).

Hrist potvrđuje Božji Zakon, vjernici svojom vjerom isto tako: „Da li mi onda ukidamo Zakon kroz vjeru? Nipošto! Naprotiv, mi podupiremo Zakon.“

PRAKTIČNE POSLJEDICE PO HRIŠĆANSKI ŽIVOT

Budući da je moralan, duhovan i sveobuhvatan, Zakon u svojim najvećim načelima – ljubavi prema Bogu i međusobnoj ljubavi – prepis je Božjeg karaktera. On prenosi nebeski koncept života na sva ljudska bića, po cijelome svijetu i u svim vremenima. Taj isti Zakon u obliku Dekaloga, u uslovima vladavine grijeha i zbog grijeha, Bog je na Sinaju kao jedini dio božanske objave upisao prstom na kamene ploče, ali izražen na način primjeren i svrsishodan čovjeku u grijehu. Samo u tom smislu Dekalog je privremen, nikako u smislu njegovih načela.

Njegova podjela na dva dijela proističe iz dva temeljna načela ljubavi na kojima funkcioniše Božje carstvo: „Voli Gospoda, svog Boga, svim svojim srcem i svom svojom dušom i svom svojom snagom i svim svojim umom, i svog bližnjeg kao samog sebe.“ (Luka 10:27; uporedi sa Pnz. 6:4, 5; Lev. 19:18)

Ovaj Zakon je jedno od oruđa Duha, kojim nas osvjedočava o grijehu. Njegova svrha je da definiše grijeh i osvjedoči nas o našoj grešnosti. Nas grešnike Duh okuplja u podnožju gore Zakona da čujemo božanska načela pravednosti, da u nama izazove osvjedočenje

o grijehu i osudi na vječnu smrt. U ovom beznadnom stanju on nas vodi do Golgote i otkriva put oslobođenja. Pod dubokim osvjeđočenjem o grijehu mi smo spremni čuti Radosnu vijest o spasenju vjerom u pomiriteljski život, smrt i posredovanje Isusa Hrista.

Zbog toga Zakon i jevanđelje rade ruku pod ruku na otkupljenju grešnih ljudskih bića. Oni ne mogu biti neprijatelji. Zakon ne može uzeti grijeh niti je Isus došao ukinuti Zakon, već osudu i prokletstvo Zakona. Mi spasenje ne možemo steći svojim dobrim djelima ili strogom poslušnošću Zakonu. Poslušnost je plod naše vjere u spasenje u Hristu i Hristovog života Duhom u nama. Vjera nije dokaz našeg života pod blagodaću, već su **rodovi vjere** vidljivi izraz naše duboke zahvalnosti za Božju nedokučivu ljubav. Vjernici koji shvate sveobuhvatnost Plana spasenja, ne odvajajući jedan aspekt na štetu drugog, mogu počivati u sigurnosti Božje priprave.

Činjenica je da Hristovoj poslušnosti dugujemo sve. Upravo to Pismo kaže: „Jer kao što su neposlušnošću jednog čovjeka mnogi postali grešnici, tako će i poslušnošću jednoga mnogi postati pravedni.“ (Rim. 5:19) Poslušnost podrazumijeva postojanje Zakona ili Osobe koja oličava Zakon (Boga Oca). Čitavo Hristovo otkupljenje sastoji se u osiguravanju mjesta poslušnosti koje joj pripada. Ono nas vraća u život poslušnosti, zahvalne poslušnosti, poslušnosti iz ljubavi. Ili smo možda zaboravili, kako to pita Pavle, da smo robovi „bilo grijeha – na smrt, bilo poslušnosti na pravednost“ (Rim. 6:16)? Opravdani poslušnošću Hristu, mi smo slični Njemu i u Njemu smo robovi poslušnosti za pravednost. Upravo zbog poslušnosti iz ljubavi Jednoga, poslušnost iz ljubavi mnogih ima svoje korijene i život.

Od gubitka slave Božje padom u grijeh pa sve do ulaska u obećanu slavu, pokoravanje u poslušnosti Zakonu Božjem (načelima ljubavi, uputima, smjernicama, proroštvu, svjedočanstvima, poukama...) je neophodnost za nas (vidi: Rimljanima 8:16-39).

Pošto je Zakon izraz Božje volje, planova, smjernica, uputa, poduka, opomena, savjeta i sl., možemo slobodno zaključiti da je cijela Biblija Zakon (vidi: 1. Kor. 14:21; uporedi sa 2. Tim. 3:16). To što se Božje otkrivenje prilagođava stanju i shvatanju palog čovjeka, čiji

predstavnicu i služe kao oruđa za prenošenje Božje objave (vidi: Rim. 10:17), ne umanjuje njegovu suštinu. Otuda je Božja Riječ vrhovni standard za procjenjivanje svih pitanja istine i zablude. Otuda i poziv u knjizi proroka Isaije: „K zakonu i svjedočanstvu! Ako ne govore prema ovoj riječi, to je zato što nema svjetlosti u njima.“ (Isaija 8:20)

OPASNOSTI DVIJE KRAJNOSTI

Kompletan ovaj „paket“ otkrivene Božje volje planova koji se naziva „Zakon“ (jer teško je naći prikladniji termin), podložan je dvostrukoj zloupotrebi: 1) legalističkom pristupu koji ga pretvara u „zapovijesti“ i pravila koja se drže radi spasenja po principu uslovljavanja nagrada-kazna ili udovoljavanja Bogu kao strogom „Zapovjedniku“, i koja kao takva imaju tendenciju zadržavanja trajnog statusa kvo – religije licemjerja i umirivanja nečiste savjesti koja postaje sama sebi svrha; 2) eliminaciji bilo kakve potrebe za Zakonom na račun blagodati u Hristu i života vođenog Duhom, što se figurativno može postovjetiti sa pokušajem odsijecanja grane na kojoj sjedimo, ili kao kad bismo željeli brak u kojem se samo vodi ljubav bez odgovornosti i obaveza same ustanove. Iluzija ljubavi bez obaveza je najjača ideološka fantazija.

Blagodat bez Zakona je besmislena kao što bi Zakon bio samo formalizam bez pokretačkog motiva samopožrtvovane ljubavi. Zakon definiše Božje namjere, svrhovitost i održivost uspostavljenog poretka, pravednost i istinu, blagodat i ljubav im daju kakvoću, ali sve zajedno čini integralni, nerazdvojni sistem. Kao što na drugom sekundarnom nivou ne možemo odvojiti prirodne zakone od materijalnog i nematerijalnog svijeta, to je još ubjedljivija istina na primarnom duhovnom nivou.

Sve dok smo na ovoj zemlji, u uslovima kakvi jesu i u stanju kakvom se nalazimo, neophodan nam je kompletni Božji nauk, jer saradnja božanskog i ljudskog pod Planom spasenja je ista sve do našeg faktičkog oslobođenja. To konkretno znači da nam je potrebno sve Božje oružje koje imamo na raspolaganju (Efescima 6:10-18).

Tome nas uče i Biblija i istorija. Ni najveći heroji vjere i sudionici blagodati i Duha Božjeg nijesu se oslanjali na navodni recept „jevanđelista“ koji počiva na isključivosti u odvajanju blagodati od Zakona i života vođenog Duhom 24h na dan, 7 dana u sedmici, jer to je kontradiktorno činjenicama, našem sadašnjem stanju, ograničenjima i zavistima oštećene ličnosti. Istrajavanje na ovom putu vodi prvo početnoj euforiji i gotovo neprimjetnom odvajanju od istine, da bi se nastavilo zanemarivanjem, negiranjem i izvrtanjem istina koje počinju da „smetaju“, što je sve praćeno atacima na zdrav razum. Cijeli proces odvija se po metodi „kuvane žabe“.

Biblija je naša zaštita. „Zakon i svjedočanstvo tražite. Ako ne govorite prema ovoj riječi, to je zato što nema svjetlosti u njima.“ (Isaija 8:20) Ponekad falsifikat toliko liči na istinu, da je nemoguće napraviti razliku, osim pomoću Svetog pisma. Svjedočanstvom Božje Riječi moramo ispitati svako tvrđenje.

„Ali ti ostani u onome što si naučio i u šta si se uvjerio, budući da znaš ko te je svemu tome poučio i da od ranog djetinjstva poznaješ svete spise koji te mogu učiniti mudrim na spasenje kroz vjeru koja je u Hristu Isusu. Sve je Pismo nadahnuto od Boga i korisno za poučavanje, za ukoravanje, za popravljavanje, za vaspitavanje u pravednosti, da čovjek Božji bude savršen, potpuno opremljen za svako dobro djelo.“ (2. Timoteju 3:14-17)